

Наше Слово

УКРАЇНСЬКИЙ
ТИЖНЕВИК
TYGODNIK
UKRAÍŃSKI
UKRAINIAN
WEEKLY

Рік LXXIX № 3 (3466) Варшава, 21 січня 2024 року, Ціна / Cena 5 zł (vat = 8%) INDEKS 366609 ISSN 0027-8254

Интернет-версія газети nasze-slowo.pl

Dialog E

Dariusz Kowalski trifft Herrn Weber

Dariusz:
Hallo Herr Weber. Darf ich Sie einmal etwas fragen?
Wohnen Sie schon immer in Deutschland?

Herr Weber:
Hallo Herr Kowalski. Ich komme aus der Türkei.

Dariusz:
Woher genau?

Herr Weber:
Aus Antalya. Aber ich lebe schon seit 30 Jahren in Deutschland.

Dariusz:
Interessant! Woher kommen Sie?

Herr Weber:
Wir leben jetzt seit 30 Jahren in Deutschland.

Dialog F

Ewa Kowalska trifft Herrn Weber

Herr Weber:
Guten Tag Frau Kowalska. Sie kommen aus Polen?

Ewa:
Ja, genau. Aus Warschau.

Herr Weber:
Ich komme ursprünglich aus der Türkei.

Ewa:
Woher? Und woher genau?

Herr Weber:
Die Stadt heißt Antalya. Aber ich lebe schon seit 30 Jahren in Deutschland.

Ewa:
Dann auf gute Nachbarschaft in Aachen.

**Німецька меншина:
дискримінацію нарешті
припинено. с. 2**

Хор «Журавлі» відтепер окрема організація. с. 8

Козацького духу Хортиці не здолати. с. 10

ISSN 027-8254

0 3

9 770027 825245

Ілюстративне фото. Автор – Павло Лоза

Павло ЛОЗА

Німецька меншина: дискримінацію нарешті припинено

З нового навчального року учні німецької меншини знову вивчатимуть свою мову в такому ж обсязі, що й діти та молодь інших меншин. Три години уроків німецької на тиждень як мови національної меншини повернуть до шкіл.

Такі зміни в новому проєкті постанови підготувало Міністерство освіти. Отже, розпорядження колишнього міністра освіти уряду «Права й справедливості» Пшемислава Чарнека буде скасовано. Нагадаємо: згідно з постановою від 4 лютого 2022 року, три години німецької мови як мови меншини замінено на одну годину на тиждень. Таке положення стосувалося лише вивчення німецької мови. Воно не поширювалося на інші меншини в Польщі. З огляду на це представники німецької громади наголошували на дискримінаційному характері такого рішення.

– Ми раді, що цю дискримінацію припинено, – говорить Рафал Бартек, голова правління Об'єднання німецьких суспільно-культурних товариств у Польщі (Związek Niemieckich Stowarzyszeń Społeczno-Kulturalnych w Polsce), який є одним із двох представників німецької громади в Спільній комісії уряду та національних меншин.

Новий проєкт постанови також було передано лідерам інших національних меншин у Польщі для консультацій.

– Зізнаюся: ми сподівалися, що зі зміною влади рішення в нашій справі буде швидким. Я також сподівався, що відновлення трьох годин навчання мови відбудеться вже в другому семестрі поточного навчального року. Хоча цього не станеться, я все одно щасливий. Фактично ми повертаємося до тих самих прав, які мають інші меншини в Польщі, – додає Рафал Бартек, лідер німецької меншини в Опольському воєводстві.

У наступному семестрі було б легше запровадити зміни саме в Опольському воєводстві. Там із 54 органів місцевого самоврядування аж у 40 гмінах вийти та бургомістри покрили витрати на скасовані уроки німецької мови. Унаслідок цього, попри постанову міністра Чарнека, діти могли вивчати мову своїх предків більше, ніж годину на тиждень. Інакше було в Сілезькому воєводстві. Хоча кількість шкіл, де діти роками вивчають німецьку мову, була майже такою ж, як в Опольському воєводстві, там у 2022 році лише шість гмін співфінансували навчання мови меншини.

Згідно зі статистикою, наданою Об'єднанням німецьких суспільно-культурних товариств у Польщі, на цей час приблизно 55 тисяч дітей вивчають німецьку мову як мову меншини. Більшість – в Опольському, Сілезькому та Вармінсько-Мазурському воєводствах. У Нижньосілезькому, Поморському та Любуському воєводствах також є окремі школи, де німецьку викладають як мову меншини.

– Для нас та органів самоврядування ця зміна помітно впливає як на фінансовий, так і на організаційний бік. Фінансування повертається на тих же умовах, як раніше. Це дає стабільність, – коментує Рафал Бартек, котрий вважає, що це також робить більш певною ситуацію вчителів ні-

мецької мови, які тепер знають, що відбуватиметься далі. Але так – не в усіх регіонах.

– Ми маємо сигнали, особливо в Сілезькому та Вармінсько-Мазурському воєводствах, що можуть бути проблеми з вчителями німецької мови. Тут органи місцевого самоврядування зменшили кількість годин з трьох до однієї, що призвело до звільнення педагогів, – додає представник німецької громади.

– Часто ці вчителі не мали проблем із пошуком роботи в інших галузях, і нам зараз буде важко повернути їх, – продовжує він.

Попри це, на думку лідера німецької меншини в Опольському воєводстві, зміна, яку пропонує Міносвіти, підвищує престиж самої мови.

– Коли міністр Чарнек 4 лютого 2022 року оголосив про скорочення мовних годин для нашої меншини, він чітко дав зрозуміти, що ця мова менш цінна та менш важлива в Польщі. І це також вплинуло на мислення батьків і директорів шкіл. Дехто здався та перестав учить дітей рідної мови, – зазначає діяч німецької громади.

Представник меншини вважає, що ті органи місцевого самоврядування, які «прислухалися до голосу розуму» та заклику національних меншин не скорочувати години, «можуть почуватися переможцями».

– Це свідчить про те, що наш протест дійсно мав сенс, – говорить Рафал Бартек.

Нагадаємо, що розпорядження міністра освіти у 2022 році викликало протест більшості меншин, зокрема української. Сьогодні меншини бачать світло в кінці тунелю щодо реформи освіти.

«Добре, що цей стан правової дискримінації однієї з меншин, що суперечить Конституції, запроваджений майже два роки тому тодішнім міністром освіти й науки Пшемиславом Чарнеком, нарешті припинився. Я радий, що нова влада так швидко вирішила це символічне й принципове питання. Це хороший передвісник для подальшої роботи та переговорів щодо реформи освіти національних та етнічних меншин у Польщі, на яку очікують наші громади», – пише на своїй фейсбук-сторінці Григорій Купріянович, співголова Спільної комісії уряду та нацменшин.

На фото мовчазний протест 2022 року – #niemaMowy #sprachlos. Фотографії із закритими рукою ротами представники меншин публікували на своїх фейсбук-сторінках. Мета акції полягала в тому, щоб показати, що обмеження можливості німецької громади вивчати свою мову означає позбавлення меншини її голосу.

Григорій СПОДАРИК

Комітет солідарності Гданськ-Запоріжжя просить про реакцію у справі викрадених дітей

Благодійний Комітет солідарності Гданськ-Запоріжжя звернувся до польської речниці з прав дітей Моніки Горної-Цесьляк про реакцію в справі викрадених російським агресором українських дітей.

Ініціатори звернення нагадують, що за офіційними даними на цей час агресор викрав з України майже 20 тисяч дітей, яких вивезено вглиб росії, Білорусь та на окуповані території. Українській державі й батькам наразі вдалося повернути лише близько 400 неповнолітніх в'язнів. Тих, які залишаються під владою агресора, тримають у спеціальних осередках, виховують у ненависті до батьків та України, готують до військової боротьби проти батьківщини. Автори звернення також зауважують, що частина малюків без дозволу батьків була усиновлена російськими сім'ями, сотні,

можливо, тисячі зазнали зґвалтувань та жорстокого поводження.

У документі вказано, що Комітет у співпраці з Ольштинським відділом Об'єднання українців у Польщі та Всеукраїнською федерацією козацького бойового мистецтва «Спас» майже два роки підтримує розташовані близько лінії фронту дитячі лікарні та будинки, надаючи обладнання, медикаменти, засоби гігієни, одяг, харчі тощо. Завдяки безпосередній взаємодії, організації володіють докладною інформацією про трагічну ситуацію українських дітей, зокрема тих, які проживають на окупованих територіях або були викрадені й відправлені до росії. «Жахлива доля, яку приготував дітям московський загарбник, обтяжує наше сумління. Тому постійно мусимо спільно нагадувати про викрадених дітей», – пишуть автори звернення. Вони просять речницю вплинути на лідерів європейських та світових організацій, щоб припинити трагедію українських викрадених дітей та їхніх близьких. Ініціатори звернення також вважають, що ордер на арешт злочинців владіміра путіна і його речниці в справах дітей Марії Львової-Бєлової – це надто мало для розв'язання цієї справи.

Від імені понад сорока членів та прихильників Комітету документ підписав секретар організації Лешек Бернацький. Звернення для ознайомлення було передано теж до польського Сейму та Сенату, канцелярії прем'єр-міністра Дональда Туска та Посольства України у Варшаві. ●

Григорій СПОДАРИК

Голови відділів ОУП закликають виправити «скандальну неправду»

Голови Ельблонзького, Ольштинського та Мазурського відділів Об'єднання українців у Польщі – Степан Дембіцький, Степан Мігус та Іван Пік відповідно – уклали спільне звернення з протестом щодо рішення польського Інституту національної пам'яті про припинення розслідування акції «Вісла» як злочину проти людства.

Документ було передано маршалкині Сенату РП Малгожаті Кідаві-Блонській та маршалку Сейму РП Шимону Головні. Автори протесту просять вжити заходів, щоб «однозначно й остаточно визначити злочинний характер акції „Вісла“». Вони нагадують, що з понад 150 тисяч депортованих українців приблизно 60 тисяч потрапили у північні регіони Польщі. Усі вони були брутально позбавлені своєї малої батьківщини, майна і в деяких випадках життя. Голови відділів повністю погоджуються з польськими істориками та інтелектуалами, котрі переконані, що рішення ІНП узаконює колишню комуністичну пропаганду, антиукраїнські

Графіка Андрія Філя. З архіву ОУП

настрої, які підігрівають польські націоналістичні та кресові середовища, і сприяє путінській пропаганді. Автори документа також звертають увагу, що рішення ІНП не відповідає результатам наукових досліджень польських та українських істориків і посилює напругу у відносинах обох держав. Завершуючи звернення, його автори ще раз просять маршалків посприяти виправленню «однозначно скандальної неправди», яка послаблює успіхи польсько-українського порозуміння й діє на користь путіна, котрий «лише завдяки героїчності українських солдатів прямо ще не погрожує Польщі».

Єврокомісія отримала лист із закликом негайно надати Україні зброю

Близько трьох тисяч учасників зібралось 8 січня перед представництвом Єврокомісії у Варшаві у зв'язку з посиленням обстрілів мирного населення України росіянами. Про таку кількість учасників акції повідомляє її організатор – «Євромайдан-Варшава». Ті, хто прибув на місце події, вимагали від Європейського Союзу конкретної підтримки, зокрема негайного надання Україні зброї для захисту мирного населення. Крім того, учасники зустрічі закликали до ізоляції російських дипломатів й ухвалення термінового рішення про використання заморожених російських активів для допомоги Україні.

Представники громадської ініціативи «Євромайдан-Варшава» зачитали своє звернення та передали до представництва Єврокомісії у Варшаві.

Зі сцени звучали звинувачення на адресу Європейського Союзу в повільній реакції та заклики бути рішучими й не вагатися, оскільки кожна затримка може призвести до нових смертей.

Серед інших, до учасників акції звернулися колишній мер Варшави та колишній міністр зовнішньоекономічної співпраці Марцін Свенціцький, депутат Сейму I та II каденції Збігнєв Буяк, голова Об'єднання українців у Польщі Мирослав Скірка та інші.

«путін, на жаль, не замислюється, чи бомбити Україну й тероризувати українських громадян – він це робить регулярно вже 10 років. Ми не маємо часу, і Євросоюз – теж! Європейська спільнота повинна нарешті це зрозуміти й почати діяти!» – наголосила Наталія Панченко, лідерка громадської ініціативи «Євромайдан-Варшава».

Фото з архіву Євромайдан-Варшава

Машина від українців із Дзержоня для ЗСУ

Майже кожного тижня ми пишемо про допомогу української громади з Польщі для військових та мирних жителів України. Цього разу розкажемо про підтримку з боку невеликої української громади Дзержоня, яка збирається при місцевій греко-католицькій парафії. Вона налічує близько 80 осіб.

– На засіданні парафіяльної ради ми обговорили, як зараз найефективніше допомогти українським бійцям. Виявилось, що найкращим вибором було б надати автомобіль, тим паче, що один із членів ради знається на темі автомобілів та імпорту машин з-за кордону, – заявляє Юрій Сулим, ініціатор збору грошей на пікап та діяч гуртка ОУП у Дзержоні.

Коли почався збір, місцева громада вирішила передати машину військовим через волонтерку Ольгу Соляр, яка співпрацює із захисниками та допомагає їм від 2014 року.

– Після придбання автомобіля ми одразу його оглянули, замінили деякі елементи. Насправді підготували машину так, щоб вона одразу могла поїхати й працювати на фронті, – зазначає Юрій Сулим, котрий разом із сином у грудні повіз машину в Перемишль. Після чого через кордон її перевіз волонтер Іван Шумада.

«Ми розуміємо, яким великим для вас був цей фінансовий внесок і логістичне зусилля. Автомобіль щасливо потрапив на „передок“», – дякує на відеозаписі з фейсбук-сторінки Ольга Соляр. Перемишлянка передала автомобіль та ключі українським військовим перед Різдвом.

«Дякую за такі зусилля. Будемо кататися. Разом до перемоги. Дякуємо», – звернулися у відео бійці ЗСУ до представників української громади з Дзержоня.

Як зазначає Ольга Соляр із фонду «Магія Карпат», військовим позашляховики дуже потрібні: «Ті, що привезли рік тому, як правило, уже зробили свою справу. Одні потрапили під обстріл і не підходять для ремонту, інші вже мільйон разів підремонтували. А погода тут така жаклива, що машини буквально тонуть у багнюці. Тому я хотіла б ще раз подякувати громаді в Дзержоні й за гарний автомобіль, і за додаткові грязьові шини, які вони поставили на кузові».

Фото з архіву Юрія Сулима

У Рівному вшанували пам'ять польського воїна, який загинув у бою з російською армією

Ідеться про Кшиштофа Тифеля. Поляк прибув до України у квітні 2022 року. Майже чотири місяці 33-річний польський волонтер був інструктором в одній з військових частин Рівного. А потім поїхав у зону активних бойових дій. 4 грудня 2022 року він загинув у боях під Бахмутом. Кшиштоф так полюбив Рівне, що попросив, щоб у разі смерті його поховали саме там. Це стало шоком для матері героя. Відповідно до волі рідних, тіло захисника України було кремовано – частину праху батьки привезли до Польщі, а решту, згідно з бажанням Кшиштофа, поховали на «Алеї Героїв» у Рівному. У місті польського воїна вшанували покладанням квітів на його могилу та біля фото на Майдані Незалежності.

Сергій ПОРОВЧУК

Фото автора

Більше новин читайте на сайті: nasze-slowo.pl.
Опрацював на основі повідомлень Павло ЛОЗА

Павло ЛОЗА

Фото автора статті

День відкритих дверей у Народному домі

Андрій Комар та капела Народних бандуристів України

В останні дні минулого року, 28 грудня, кожен, хто відвідав Народний дім у Перемишлі, мав змогу не лише оглянути будівлю, а й ознайомитися з її історією та побачити результат ремонтних робіт. Саме тоді було відчинено нові приміщення в українському будинку на вулиці Костюшка 5.

Северин Данилейко та Ігор Горків

історія», завдяки якому відремонтували останні два поверхи будівлі.

– Цей проєкт був довгим і виснажливим, але водночас гарним і важливим. Його реалізовано для того, щоб ми мали інституційні можливості для співпраці між Польщею та Україною. Нам це здається очевидним. Але співпраця – це не лише красиві концерти. Такі красиві моменти вимагають від партнерів кропіткої роботи, для якої потрібні відповідні робочі умови, зокрема технічні. Це те, до чого прямуємо, – наголосив заступник голови Об'єднання українців у Польщі та голова фонду «Український дім» у Перемишлі. Водночас перемишлянин закликав до підтримки України, зокрема капели бандуристів, які виступали під час концерту. Зараз дев'ять її учасників воюють на сході України, а друзі з колективу збирають кошти на підтримку підрозділів своїх колег.

Друга частина концерту народної музики відбулася на оновленому другому поверсі будівлі (в Україні – це 3-й поверх). Для присутніх виступили гурти «Крайка» та «Граї Бери».

– Для нас, української громади не лише Перемишля, – це історичний момент. Після 1947 року ми вперше зібралися тут разом у такій кількості. Це велика подія, що другий поверх будівлі потихеньку оживає, адже саме тут буде зосереджена діяльність наших організацій. Тут ми матимемо приміщення як для репетицій, так і для зустрічей, – заявив Ігор Горків, голова Перемиського відділу ОУП. За його словами, прикро, що до цього моменту не дожили люди, які ще в 50-х роках минулого століття почали клопотати, щоб будинок повернули українській громаді.

– І значною мірою завдяки їхнім зусиллям ми сьогодні тут, – наголосив діяч Об'єднання в Перемишлі.

Про самі ремонтні роботи, мистецьку ідею поєднати історичні елементи із сучасними розповіла Лілія Каліновська, архітекторка, відповідальна за ремонт.

– Під час роботи з'явилася поліхромія. Вона походить із різних етапів функціонування цього простору, відображає те, як цей будинок жив протягом попередніх десяти років. Ми хочемо відновити цю пам'ять, щоб кожен, хто тут буватиме, відкривав для себе історію цих приміщень, – зазначила архітекторка.

Присутні могли теж ознайомитися з роботами митців, які в грудні творили в Народному домі. Про проєкт мистецьких резиденцій, у межах яких кожного місяця у НД живе й працює кілька митців, розповів його координатор Северин Данилейко.

Нагадаємо, що проєкт «Галицька сцена» реалізується завдяки Програмі транскордонного співробітництва «Польща – Білорусь – Україна 2014-2020», фінансованій Європейським Союзом. Партнерами фонду «Український дім» у Перемишлі під час реалізації проєкту є Центр польської культури та європейського діалогу в Івано-Франківську, «КАРІТАС-СПЕС» Римо-католицької архієпархії у Львові, Фонд «Допомога полякам на Сході», Об'єднання українців у Польщі.

Окрім інвестиційної частини, проєкт передбачає низку заходів, які мають створити міцне підґрунтя для продовження цієї співпраці навіть після завершення проєкту. ●

Валерія ГУРЖИЙ

Фото надані ЦГЦ

Як українці готуються до мобілізації

Центр готовності цивільних Фонду Сергія Притули має 84 осередки у 18 областях України та проводить тренінги для всіх охочих з надання домедичної допомоги, основ стрілецької справи, пілотування дронами та дає інші навички, які необхідні як на фронті, так і в тилу.

Про діяльність осередків «Нашому слову» розповів національний координатор проєкту Центрів готовності цивільних Олексій Сердюков.

– Розкажіть, коли та як виник Центр готовності цивільних і з якою метою?

– Насамперед, ЦГЦ – це один із напрямів роботи Благодійного фонду Сергія Притули. Центр почав функціонувати у липні 2022 року, як реакція на потребу підготовки цивільних до мобілізації та різноманітних викликів, які спричинила велика війна. Перший осередок відкрився в Полтаві. Ми одразу побачили великий попит та зрозуміли, що будемо проєкт масштабувати по всій Україні. Щоб це було робити відносно легко, ми прописували відповідні алгоритми, документи та інструкції.

– У яких містах ви представлені зараз?

– Зараз працюють 84 осередки ЦГЦ у 18 областях України. Це практично всі обласні центри та деякі громади у регіонах.

– Скільки людей пройшло навчання та скільки тренінгів вже було проведено?

– Станом на 1 грудня 2023 року наші навчання відвідали понад 33 тисячі людей та відбулося 1870 тренінгів по всій Україні.

– Які головні цілі проєкту?

– Всього їх п'ять. У першу чергу – це, звичайно, підготовка до мобілізації, оскільки, чим більш підготовлена людина потрапить до військового навчального центру, тим менше часу їй треба буде витратити на опанування базових речей. Відповідно, більше часу залишається, щоб навчитися чомусь новому, поглибити існуючі знання. Друге – це знання на випадок окупації або партизанщини. Третя і найголовніша ціль – перший контакт цивільних із військовою справою. Тренінг дає можливість уявити, що взагалі таке військова справа, адже більшість цивільних не розуміє або дуже сильно переоцінює свої можливості воювати, думаючи, що це легко, або недооцінює, вважаючи, що є окремі категорії людей, які народжуються спеціально для війни. Початкові знання, які ми даємо на декількох дисциплінах, формують певну внутрішню базу порівняння – і вона допомагає визначити найближчу військову дисципліну або рівень умінь людини, те, де її навички будуть релевантнішими та ефективнішими у разі мобілізації. Люди можуть потім поглиблювати ці знання, наприклад, у аеророзвідці, інженерній справі або військового зв'язку, і вже мобілізуватися свідомо, сказати, що я маю певні знання з певної дисципліни, хочу бути зв'язківцем і точно знаю, що не можу бути військовим медиком, або навпаки. Четверта ціль нашого проєкту – на випадок повної мобілізації. Ми ж розуміємо, що військових навчальних центрів в такому випадку на всіх не вистачить, тому люди можуть потрапити на фронт з тими знаннями, які у них є на той момент. І п'ята ціль – нагадування людям про війну і надання знань, які допоможуть вижити й у цивільних умовах, в тиллових містах.

– Чому вчать на тренінгах та як відбувається навчання?

– По Україні маємо понад 35 тем, вони різні по всіх містах, відповідно до можливості інструкторів. Як правило, найактуальніші – це стрілецька справа, домедична допомога, мінно-вибухова безпека, пілотування дронів, військовий зв'язок, основи гранатометної справи, основи фортифікації, а ще відносно цивільні теми – основи технології OSINT, тобто розвідки з відкритих джерел, основи виживання у полоні і багато інших.

– Як відбувається навчання?

– На кожен курс оголошується окрема реєстрація. Навчання не є послідовними і не є великим курсом, який складається з кількох частин. На кожне навчання можна записатися окремо на будь-яку тему, що людині подобається. Треба у пошуку в соціальних мережах написати «Центр готовності цивільних», додати назву міста, у якому ви перебуваєте, переглянути анонси навчань, заповнити реєстраційну форму, дочекатися дзвінка організаторів, дізнатися конкретну інформацію про час та місце проведення, прийти на навчання.

– Скільки людей приблизно навчається в одній групі?

– В середньому 15-20 людей, може бути і більше. Все залежить від теми. Ми намагаємося максимально інтегрувати практичний компонент у навчання. Наприклад, на тренінг із домедичної допомоги намагаємося не набирати групи більше 15 людей, оскільки кожен має встигнути виконати певні практичні вправи, а на це треба час. Якщо тема теоретична, то може бути більше людей в групі. Одне навчання триває приблизно 4-5 годин.

– **Які тренінги найпопулярніші серед людей?**

– Залежить від міста. Наприклад, коли ми проводили перші тренінги у Полтаві, то там був попит 500% від нашої можливості прийняти людей. Наразі там вже більше 5 тисяч людей пройшли навчання і такого сильного ажіотажу при реєстрації вже немає. У Київській області більшість реєстраційних форм заповнюється протягом 15-20 хвилин. В середньому найбільш популярні тренінги – це стрілецька справа, домедична допомога, мінно-вибухова безпека та управління дронами.

– **Хто веде навчання?**

– Переважна більшість інструкторів – це військові з бойовим досвідом. Вони намагаються викладати перебуваючи у відпустці, є викладачі з місцевих ТЦК (територіальні центри комплектації), там багато людей, які мають відповідні знання та досвід, із ДФТГ (добровольче формування територіальної громади), трохи менше – цивільні із вузькими знаннями у відповідній темі, як от медицина, пілотування коптерами або психологічне навчання.

– **Розкажіть про людей, які навчаються?**

– Насправді це дуже різні люди. Гендерний баланс практично ідеальний – 50% на 50%. Як правило, це особи віком від 25 до 45 років, хоча є багато виключень. Всі вони розуміють, що ці знання можуть знадобитися у будь-яку хвилину, адже жоден квадратний метр в Україні наразі не є безпечним. У кожного свої цілі. Хтось хоче дізнатися щось нове, перевірити себе, хтось йде цілеспрямовано для підготовки до мобілізації, якщо людина вже визначилася, хтось бачить у цьому можливість для волонтерства, оскільки багато людей, що проходили наше навчання, залишилися працювати волонтерами в організації. Це люди, які розуміють, що у країні війна, і ми не можемо кількісно перемогти ворога, можемо перемогти лише з допомогою якісної підготовки.

– **Розкажіть про своє фінансування – це донати чи кошти Фонду?**

– Це точно не кошти Фонду з числа зборів, які акумулюють на військові потреби, оскільки Фонд жодного

відсотка з грошей, котрі йдуть на військові напрямки, не бере на свої потреби. У більшій мірі це гроші різних донорів і меценатів. Також на навчання є можливість задонатити саме на розвиток проекту, щоб ми могли купувати різноманітну матеріальну базу, покривати організаційні витрати. Ми у будь-якому форматі раді співпраці з місцевим бізнесом у тому місті, де існує осередок, і просимо долучатися до підтримки. Також у нас є окремий формат корпоративних навчань, якщо люди хочуть провести навчання для свого персоналу, – це також можливо. Наші інструктори приїждять і проводять тренінги на підприємствах чи інших місцях, де буде зручно. ●

Посилання на ЦГЦ: prytulafoundation.org/help-army/direction/czentr-gotovnosti-czivilnih

Павло ЛОЗА

Фото з архіву хору

Хор «Журавлі» відтепер окрема організація

Восени минулого року український чоловічий хор «Журавлі» повідомив на своїй фейсбук-сторінці про заснування власної організації. Вона має назву товариство «Українського чоловічого хору „Журавлі“».

Два роки тому, під час Молодіжного ярмарку в Гданську 20-21 листопада, «Журавлі» зібралися та прийняли рішення щодо створення й реєстрації товариства. Його мета – підтримувати та розвивати діяльність хору. Як зазначає Ігор Сулим, голова товариства, а раніше голова Ради хору, заснування організації – не нова ідея, адже про це вже неодноразово думали попередні члени Ради.

– Головним мотивом була ідея взяти більшу відповідальність за хор. Ансамбль із 55 осіб – це доволі велика організація. Ми цілком спроможні самостійно управляти товариством, бо роками разом з Об'єднанням українців у Польщі брали участь у співорганізації репетицій, концертів, – говорить Ігор Сулим.

Члени хору зазначають, що юридичні процедури були тривалими та складними, а зібрати членів-засновників у часи пандемії стало справжнім викликом. Після внесення кількох поправок до статуту товариство врешті було успішно зареєстровано в Державному судовому реєстрі (KRS) 20 квітня 2023 року. Протягом наступних місяців члени Ради товариства працювали над деякими формальними питаннями: відкриттям банківського рахунку, пошуком фахового бухгалтера тощо.

«Журавлі» розповідають, що це зовсім нова ситуація, яка ставить багато викликів, але насамперед відкриває і нові можливості. Відтепер, ставши самостійною юридичною одиницею, хор здобув нові можливості для отримання фінансування на свою діяльність.

– Немає чого приховувати: ідеться передусім про фінансові можливості, – зазначає голова Ради товариства й наголошує, що підтримка діяльності колективу потребує неабияких коштів.

– Рівень державного фінансування, на жаль, стоїть на місці, а ціни ростуть. Як окрема юридична особа ми можемо вільно складати заяви про фінансування до різних

установ – не лише державних, але й самоврядних, закордонних чи приватних спонсорів, – вважає представник «Журавлів», – вважає представник «Журавлів».

Нагадаємо, що протягом усього часу існування, тобто уже понад 52 роки, хор співпрацював з Об'єднанням українців у Польщі, а раніше – з Українським суспільно-культурним товариством.

Коли з'явилася інформація, що «Журавлі» створили свою організацію, відразу ж серед громади залунали голоси про те, чи не існує конфлікту між Об'єднанням і «Журавлями», який називає себе репрезентаційним хором ОУП. Проте хористи запевняють усіх, що це абсолютна неправда – вони досі співпрацюють та надалі співпрацюватимуть із найбільшою організацією українських меншин у Польщі. Тим паче, що деякі хористи є членами гуртків ОУП у місцевостях, де проживають, а дехто ще пам'ятає діяльність хору при УСКТ.

– Ми стали окремою юрособою, але продовжуємо співпрацю з ОУП. Ми готові до співпраці з різноманітними організаціями, котрі хочуть запросити «Журавлі» на концерт. Надалі хочемо бути хором, який презентує українців у Польщі та сподіваємося гідно виконувати цю функцію, – наголошує Ігор Сулим.

«Журавлі» під час зустрічі у Гданську у 2021 році

За нагоди «Журавлі» хотіли б подякувати всім причетним до процесу реєстрації товариства, а особливо: Петру Федусю за допомогу під час створення статуту, Петру Павлице за допомогу з реєстрацією, Головній управі ОУП, зокрема голові Мирославу Скірці, секретарю Мирославу Купичу, членкині організації Стефанії Лайкош, а також Анні Кертичак за те, що поділилися знаннями про роботу державних проєктів.

Підтримати діяльність хору можна, зробивши переказ на банківський рахунок:

Stowarzyszenie «Ukraiński Chór Męski ŻURAWLI»

Santander Bank

84 1090 1098 0000 0001 5398 9734

Tytuł: Darowizna na cele statutowe

Рахунок USD:

18 1090 1098 0000 0001 5553 4289

Рахунок EUR:

40 1090 1098 0000 0001 5553 4281

Анна ВІННИЦЬКА

У Кошаліні та Щеціні завершено ремонт домівок

Ремонтні роботи було проведено коштом європейських фондів, виділених маршалківським управлінням у межах Регіональної операційної програми. У Щеціні Об'єднання українців у Польщі отримало 500 тисяч злотих, а в Кошаліні – 345 тисяч. Завдяки цим коштам, за словами Івана Сирника, голови Щецінського відділу ОУП, насправді вдалося врятувати місцевий український дім. У Кошаліні ремонт ускладнював той факт, що будівля міститься в старовинній кам'яниці, тому будівельні роботи відбувалися під наглядом архітектора. Попри певні труднощі заплановане вдалося здійснити. Як у Щеціні, так і в Кошаліні ремонтом дуже задоволені.

– Дах Осередку української культури був уже в аварійному стані, а на ремонт постійно бракувало грошей. Нарешті, отримавши фінансування, ми це зробили: замінили дах усього будинку, – розповідає Іван Сирник. У Щеціні також відремонтовано котельню разом з сантехнікою, газовою пічкою, кімнати, які використовують біженці, та концертний зал, де відбуваються всі заходи, організовані українцями міста.

– Ремонт – це не покращення умов самого будинку, а необхідна реставрація, на яку постійно бракувало коштів. Тому ми дуже радіємо, що нарешті вдалося їх здобути, – зізнається Іван Сирник. Крім того, у кімнатах проведено цілісний ремонт: покладено нову підлогу та закуплено меблі.

Сам ремонт домівок тривав усього три місяці (від жовтня до кінця грудня). Однак робота над проектом

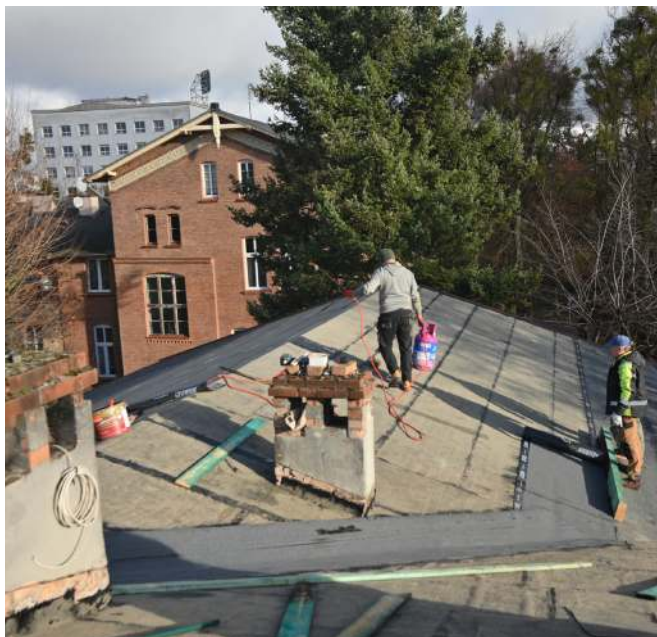

Фото Івана Сирника

Фото з фейсбук-сторінки Щецінського відділу ОУП

була набагато довшою – щонайменше від березня минулого року в Щеціні та Кошаліні працювали над підготовкою документів і погодженням дозволів. У Щеціні ремонт ускладнювала погода, оскільки осінь 2023 року виявилася дощовою. Це не надто сприяло зовнішнім ремонтним роботам. Іван Сирник побоювався, аби через заміну даху не залило приміщень. На щастя, цього не відбулось, і зараз українці можуть радіти з відремонтованого будинку.

– Ремонт нашої домівки був скерований на реалізацію проєкту, пов'язаного з біженцями, які нині живуть у нашому місті, та нашою громадою. У домівці буде відчинено інтеграційне кафе для біженців, де, наприклад, зможуть зустрічатися батьки, чекаючи на своїх дітей після уроків української мови, релігії чи музичних занять. Тут також буде можливість у приємній атмосфері випити каву чи чай, обмінятися думками, можливо, знайти кращу роботу або просто познайомитися одне з одним. Тут координуватимемо допомогу для України, бо, на жаль, ніхто не знає, коли війна закінчиться, – каже Роман Білас, голова Кошалінського відділу ОУП. Він сподівається, що кафе сподобається й біженцям, й українській громаді та перетвориться на місце, де кожен почуватиметься добре. Саме для цього потрібно було зробити ремонт усіх приміщень й адаптувати їх, зокрема, для людей з особливими потребами. У холі встановлено ліфт для осіб з інвалідністю, туалет домівки адаптовано для користувачів на візках.

Під час ремонту будівлі було виявлено давні німецькі сліди, як-от дверні рами й самі двері, які вирішили зберегти.

– Уся домівка повністю відремонтована. Окрім цього, нам нарешті вдалося переконати (після п'ятнадцяти років переговорів) управління житлових будинків, аби відремонтувати сходові прогони. Сподіваємося, що ремонт завершиться незабаром, і ми відновимо заняття з української мови та релігії в нашій домівці, – наголошує Роман Білас.

– Для нас увесь час пріоритетом є підтримка України, тому ремонт не міг призупинити нашої допомоги. Намагаємося одразу відповідати на поточні потреби військових, а в осередку кожного дня жінки плетуть сітки. Ми саме купили машину й відправили в Україну разом із сітками та іншими необхідними речами, які нам вдалося придбати, – підсумовує Іван Сирник. ●

Степан МІГУС

Фото автора статті та з архіву «Спасу»

Козацького духу Хортиці не здолати

Розмова із запорожцем Олександром Притулою, президентом Всеукраїнської федерації козацького бойового мистецтва «Спас»

– Запоріжжя, історичний козацький край, нині у вогні війни з московським агресором. Частина – під окупацією ворога. Чи всі ці території, гордість України, колись стануть вільними?

– Сьогоднішня ситуація залежить не тільки від нас, але й від Європи та світу, що намагаються нам допомагати. Проте, на мою думку, роблять це надто обережно. Щоб більше нікому не загрожувати, «раша» має розпастися як держава-імперія. Час грає на Україну, проти путіна. Чим довше затягується війна, тим більше росіяни починає охоплювати паника. Коли весь демократичний світ за нас, то й поготів. Тому українці стоять попри все. Вистачить глянути на запорізьке місто Оріхів, на яке московські варвари за рік випустили близько п'яти тисяч артилерійських зарядів, тобто кожного дня було сім потужних атак, зокрема й ракетами. Там майже немає каменя на камені. Проте мешканці, які залишилися в місті, вірять у перемогу, а ті, котрі виїхали з окупованої території, не розбіглися та згуртовано допомагають. Тобто люди – об'єднані. Це значить, що надійде час та вони відбудують, відновлять усе. А українці – такі, їхня рішуча більшість є у всій Україні, та, зрештою, і поза її межами.

– Як члени очолюваної тобою організації долучаються до боротьби з російськими варварами?

– Сьогодні приблизно 80% тренерського складу козацького «Спаса» – на фронті. Семеро віддало за Україну своє життя. Чимало зазнало поранень, а серед них – важкопоранений віцепрезидент федерації Геннадій Поляков. Усе це ускладнило діяльність організації, тобто патріотичну підготовку дітей та молоді. На цей час ми виховали в козацькому дусі тисячі молодих людей, лише я – близько п'яти тисяч. З того, що знаю, крім тренерів, понад тисяча наших вихованців та їхніх батьків сьогодні на передовій боронять Україну. А ті, хто не воює, волонтерять, у різний спосіб допомагають Збройним силам України. Маємо, зрештою, неписаний закон: якщо один спа-

сівський козак воює, то двоє, козак чи козачка, обов'язково волонтерять. Коли відбулося вторгнення орків у запорізький край, відпрацювали два наші крила – «Острів Хортиця» й «Острів Воля». Тоді пробудилися і російськомовні мешканці Запоріжжя й значною мірою перейшли на українську мову. Старші жінки готували коктейлі Молотова. Протягом століть московська імперія, зокрема й СРСР, намагалася русифікувати наш край. Однак козацький дух на Запоріжжі все-таки пробудився. Зараз Запоріжжя – це місто волі. Орки якось довідалися, що в Запоріжжі людям роздали 18 тисяч автоматів, тому вирішили в місто не заходити. Отже, хортицького козацького духу не здолати, бо піднялися майже всі.

– Ти виконуєш особливі завдання, про які говорити не можеш. Крім цього, відвідуєш країни Європи, організовуєш там «Спас» серед біженців та місцевої української молоді. Як тобі це вдається?

– Виїжджаю передовсім до сусідніх з Україною країн як волонтер. Насамперед хочу подякувати Ольштинському відділу ОУП і його ланкам за дуже активну допомогу Україні. Ви налагодили співпрацю з такими країнами, як Фінляндія чи Німеччина, від яких отримуєте допомогу для України. Співпрацюєте й із польськими містами та організаціями, наприклад, Гданськом, який у межах Комітету солідарності Гданськ-Запоріжжя допомагає нашому місту. Комітет підтримали легендарний Лех Валенса, а також кентшинський костел євангелістів, ольштинський Банк харчів і десятки інших підприємств, як хоча б Комунальне підприємство водогону й стічних вод. Після загострення війни я особисто відчув вашу підтримку. Додам, що ми співпрацюємо вже кільканадцять років, ще з мирних часів: раніше – у галузі культури й виховання дітей та молоді, а тепер активно й постійно допомагаєте нам чим тільки можна. Це той гуманітарний коридор, який створили ви з Ярославом Сломою (голова Комісії національних меншин сеймику Вармінсько-Мазурського воєводства; активіст першої «Солідарності» в Гданську – прим. авт.). Я така людина, що, коли приїжджаю за допомогою, не обмежуюсь тільки нею. Проводжу семінари, зустрічаюся з представниками влади, місцевими українцями та їхніми організаціями. Хочу теж організувати структури «Спасу» в Польщі, Німеччині, Швеції та інших державах. «Спас» повинен відкритися у Вроцлаві, в Ольштині, де групу «Спаса» і гопака організував студент місцевого університету Володимир Стецишин із Тернополя. Можливо, незабаром представництво буде й у Варшаві. Нам, українцям, треба єднатися, гуртуватися, де б ми не жили, куди б нас доля не кинула. Ми вже об'єдналися з Міжнародною федерацією бойового гопака, яка діє по Європі. Так буде простіше й легше давати відсіч ворогу, де б він не пробував діяти проти нас.

– Ваш загальноосвітній козацький ліцей у Запоріжжі планує налагодити співпрацю з Комплексом шкіл з українською мовою навчання в Ґурові-Ілавецькому. На якому етапі перебуває цей задум?

– Я особисто два рази побував у Ґурові-Ілавецькому і не тільки розмовляв про це, але й проводив заняття з молоддю. Їх дуже зацікавила історія козацтва, вони б радо ознайомилися з нею, відвідуючи Хортицю та інші цікаві місця. Наші ж учні мали б нагоду побувати у вас на Вармії та Мазурах або навіть на рідних землях ваших предків, з яких їх було депортовано 1947 року внаслідок злочинної операції «Вісла». Як це не дивно, але ми, українці, дуже мало знаємо одне про одного. Я робитиму все, щоб постійна співпраця тривала. Це ж я відчув, зустрічаючись із дирекцією, вчителями й учнями Ґурово-Ілавецької школи. Ми готуємо договір і домовилися спілкуватися тепер раз на місяць. Нам лише треба дочека-

тися перемоги над рашистами та закінчення війни. Тоді співпраця пожвавиться. Хотілося б, звичайно, співпраці також з українськими школами у Вільнюсі, Латвії та Естонії. Об'єднані, будемо непереможною силою, яка оберігатиме національні цінності й демократію в Європі, та й у світі.

– **Україна має нині не лише московсько-го ворога, але й корупцію навіть у високих державних структурах, наприклад у Міністерстві оборони. Як подолати це?**

– Цей другий ворог, він страшніший за рашистську армію. Корупція роз'їдає не фронтовиків і саму армію, а її адміністративні структури разом з Міністерством оборони. Біда в тому, що різко змінювати це в умовах війни важко, бо можна знищити сам механізм забезпечення армії, а це зараз недопустимо. Є ще один, найстрашніший, внутрішній ворог – розбрат. Розбрат між українцями для цих двох перших ворогів вигідний. Тому вони підсилюють суперечки, говорячи, що мешканці західних територій нашої країни більші патріоти від східняків чи що одні бідніші від інших. А це розбухують мовне чи церковне питання. Каламутять воду, щоб легше було грабувати. Грабує зовнішній ворог, але внутрішній корупціонер – також проти українського народу. Сьогодні завдання президента України, на мій погляд, досить складне, бо треба воювати з двома ворогами.

– **Як Європу й світ переконати, щоб рішучіше й однозначно підтримували Україну, а не шкодили їй, як це буває в деяких випадках?**

– Сьогодні Україна боронить свою територію, щоб такого терору не було. Сьогодні Україна стала на захист світу добра від страшного зла, яке насправді загрожує всім нам. Навіть колишні прихильники «руського міра» в Україні вже це розуміють. Нехай цю небезпеку зрозуміє врешті вся Європа і не допустить до тиранії, більш рішуче підтримуючи Україну. Я б радив політикам встановити точку відліку рішучіших дій, бо рано чи пізно усе одно буде потрібно це зробити. Тобто – чи ти будеш в історії останнім покидьком, чи станеш героєм, який обрав сторону добра. Мене колись, зокрема, дуже стурбувала заява одного з чільних польських політиків, мовляв: «Зброю в Україну не будемо поставляти, бо будемо озброювати свою країну». У мене виникло питання: «А що ж ти робив до цього? Хіба не допоможеш Україні зброєю, знаючи, що москаль зараз прийде й до тебе, щоб запровадити страшний „руський мір“?» Я б радив польським політикам не забувати про зміни в законодавстві росії, прийняті ще декілька років тому, де стверджується, що російська конституція і їхні закони вищі за міжнародне право. Уже тоді цивілізований світ повинен був бити на сполох. Фашизм у світі підіймає голову. Нині серцевиною фашизму є Москва. Як не дивно, але це Європа й світ вигодували монстра, яким сьогодні є «раша». Згадаймо хоча б нафтові та газові угоди, суперкорисні для росії. За ці гроші фінансуються російські центри, пропагандистські засоби масової інформації у світі, спецслужби, мережі агентів, світовий тероризм, а в цей час світ спокійно собі спить.

– **Створено «Спас», але поки що він тільки зростає. А де мистецтво про козацьку добу – історія, патріотичні чи пригодницькі фільми, популярна література, інші пласти творчого життя, які мають вплив на почуття патріотизму, викликають гордість і національну активність?**

– Не таємниця, що знову ж таки на це все – освіту, історичні видання, кінематограф – російський вплив тривав і

Козак Олександр Притула зі своїми учнями

протягом останнього тридцятиріччя. Не говорячи вже про попередні роки й навіть століття. Росіяни не хотіли дозволити розвитку української культури, розуміючи, що можуть втратити Україну. Не треба забувати, що за Януковича міністром оборони України був росіянин, і не простий громадянин цієї недодержави, головою СБУ – російський мільйонер-олігарх Хорошковський, а в парламенті – запроданці з партії ОПЗЖ. Додаймо до цього церкву московського патріархату – агентуру російських спецслужб, приспаних агентів, куплених ще в часи СРСР і пізніше, нинішніх зрадників та колаборантів, а ще так званих «ждунів».

На початку 90-х років усе-таки вдалося відбудувати козацьку традицію. Допоміг у цьому перший гетьман українського козацтва В'ячеслав Чорновіл, потім – професор генерал-майор Володимир Мулява, який почав робити козацтво мілітаризованою силою, впроваджував також школи. Проте Володимира Муляву підкосив інсульт. Раптом з'явилися люди, котрі почали розколювати козацький рух, використовуючи й російське козацтво. Але дух українського козацтва – це вільні люди, а дух російського – служителі царю-батюшці. Наш «Спас» робив свої програми згідно з традицією та історією, але наших сил тоді було ще замало. Аж вісім років довелося витратити, щоб козацьке бойове мистецтво визнали видом національного спорту. Довелося навіть міняти для цього законодавство. Тільки у 2017 році держава затвердила, що Україна має такий, пов'язаний із козацтвом, вид спорту. І тільки в Запоріжжі за тридцять років вдалося відкрити 33 козацькі школи.

Зараз ситуація змінюється. Тепер у Запоріжжі готують муніципальну програму, за якою вже з дитячих садочків будуть учити козацького патріотизму. Ми на цьому не зупиняємо наших планів, а продовжуємо їх реалізовувати й в Одесі, у Черкасах та в інших містах України, також за кордоном, як-от у Польщі. І наш спасівський рух потроху росте. Відмічу, що козацький рух серед українців зберігся, як би цьому не перешкождали московські заїди, «свої» запроданці. Це він був однією з причин того, що від 2014 року добровольча армія успішно давала відсіч московським варварам, а після 24 лютого 2022 року молоді патріоти дали гідну відсіч другій «найсильнішій» армії світу. Тому я не боюся, що нам, українцям, де б ми не жили, не стане козацького духу, щоб подолати московських заїд і покарати їх за вчинені в Україні звірства. Нам вистачить вільного козацького духу Хортиці, притаманного українцям ще з часів Київської Русі. Згадаймо хоча б князя Святослава. ●

Мирослава РУДИК

Фото з власного архіву

Радіо Щецінського університету – майданчик для українських студентів

На цій та інших фото – авторка статті з українськими студентами

Мирослава Рудик приїхала в Польщу після початку повномасштабного вторгнення і зараз працює як журналістка NiUS Radio в Щецінському університеті. Там проводить численні розмови зі студентами з України, в яких вони розповідають про своє нове життя, про свої болі і радощі, важливі досягнення та тугу за батьківщиною.

Далі – пряма мова.

Життя дуже непередбачуване. Ніколи не думала, що доведеться розпочинати все спочатку у польському місті Щецін. На жаль, війна перевернула наші життя. У березні 2022 року після початку повномасштабного вторгнення росії в Україну я приїхала сюди до своєї родини, адже мій чоловік і син вже давно проживають тут, а я весь цей час завжди була між Україною і Польщею.

Щецінський університет завжди був для мене інтелектуальним центром, місцем творчої і духовної сили. Я маю надзвичайно приємні спогади про своє семестрове стажування у 2019-2020 навчальному році. Тут я познайомилася з чудовими людьми, знайшла однодумців, перейняла позитивний досвід у викладанні журналістських дисциплін. Було надзвичайно приємно, що з початком війни викладачі Щецінського університету цікавилися моїми справами, чи я перебуваю у безпеці в Україні. Це дуже

підняло мій дух. Університет робить дуже багато для помочі Україні та українцям, які волею долі опинилися тут, і я безмежно за це вдячна.

Ніколи навіть і не мріяла, що мені випаде нагода бути частиною цієї академічної спільноти. Що саме тут розпочнеться новий етап мого професійного життя, що саме тут знайду таке розуміння і підтримку з боку друзів-поляків. З літа 2023 року я почала працювати на NiUS радіо Щецінського університету (niusradio.pl/podcasty/2468-ukraincy-na-universytecie-szczecinskim). Це для мене був абсолютно новий журналістський досвід, адже до цього я працювала журналісткою у пресі, була головною редакторкою газети і студентського порталу. Про радіо мріяла з дитинства, однак якось мене оминула ця професійна стежина.

В молодому колективі радіо, яке діє в структурі Центру медіаосвіти та інтерактивності, директор Конрад Войтила визначив мою нішу в системі радіосітки, а саме – приготування новин університету українською мовою, запис подкастів про медіа, інтерв'ю про журналістику і зміни в ній саме в час війни в Україні, а також розмови зі студентами Щецінського університету з України, які теж починають життя з нуля в Польщі. Мені так знайомі їхні труднощі і проблеми. Під час розмов зі студентами ми разом переживаємо цей біль за долю України. Часом просто котяться сльози, бо важко стримати емоції.

Ми ставимо запис на паузу, розмовляємо, заспокоюємо одне одного і продовжуємо розповідати ці історії.

Як писав Тарас Шевченко, «у кожного своя доля і свій шлях широкий», хтось приїхав до Щеціна ще задовго до війни, як, наприклад, студент-журналіст Микита Прилепа із Запоріжжя, щоб здобути європейську освіту, пізнати світ і знайти себе в ньому. Він зразковий студент, прекрасно фотографує і має неабиякі літературні здібності. Але кожен день його охоплює хвилювання за рідних, які залишилися у Запоріжжі, адже місто весь час перебуває під обстрілами.

Схожа життєва історія в Олександри Турчиної, яка приїхала до Щеціна ще у 2020 році з Мелітополя, який тепер окупований російськими військами. Олександра широко ділиться своєю життєвою історією, дає поради молодшим колегам, як дати собі раду в чужій країні. Її досвід є цікавим в кількох аспектах, за успіхи в навчанні вона отримала стипендію ректора Щецинського університету, а свою дипломну роботу написала про російську пропаганду. Але особисті переживання за рідних в Мелітополі затьмарюють успіх і радість від своїх досягнень, адже часом дівчина навіть не має інформації про життя своїх батьків, оскільки комунікація з окупованими територіями є небезпечною для життя її близьких. Олександра розповідає, що російські військові перевіряють телефони, можуть з дому забрати електронні пристрої або будь-які речі, які їм до вподоби, за листування з кимось з-поза місцевості б'ють, знущаються. Це становить значний психологічний тиск, до якого не можна ні звикнути, ні його перебороти.

Інша студентка Ілона Токарева приїхала з бомбардованого міста Суми. Їй довелося тікати під обстрілами. У пам'яті залишилися страшні спогади про танки на вулицях міста. Ілона не може змиритися з тим, що на війні гинуть її знайомі, родичі, друзі. Через незнання польської мови обрала собі англomовний напрямок студій. Ілона є ініціаторкою багатьох волонтерських проєктів.

Студент Дмитро Сандар приїхав з Луцька вивчати історію в Щецинському університеті. Він мріє стати вчителем і більше працювати над зміцненням історичних коренів поляків та українців. Дмитро бере активну участь у волонтерській діяльності, допомагає в місцевому осередку Щецинського відділу ОУП, головою якого є Іван Сирник.

Теж поглинутий волонтерськими справами і студент факультету менеджменту Олексій Петляк, однак його не покидає думка про повернення на рідну землю.

Захоплююча життєва історія у сестер Марти та Ангеліни Репіньовських з Нового Роздолу на Львівщині. Дівчата не лише намагаються здобути освіту в Польщі, а

й реалізувати свої вміння і таланти для добра України. Ангеліна вивчає англійську філологію і веде блогерську діяльність, розповідаючи своїй аудиторії про Україну. Марта є студенткою факультету культури та мистецтв у Києві і теж втілює творчі ідеї. Наприклад, до Дня Незалежності України була режисеркою і акторкою у виставі, яку демонстрували широкому загалу на площі Солідарності в Щеціні. Марта має багато творчих ідей та ініціатив, зокрема волонтерських, для збірок на допомогу українському війську. Дівчата є доньками священника Василя Репіньовського, тому теж активно беруть участь у духовному житті парафій у Свіноуйсьці та Голеньові.

Своїм життєвим досвідом, як розпочати життя спочатку, діляться студентки Єлизавета Онищук, Олександра Альошкіна, Єлизавета Іваницька, Анна Ляхова, які теж приїхали до Щеціна у час війни. Дівчата розповідають, як вони переживають сум розлуки з батьківщиною. Але їхня сила в тому, що не опускають руки, а вчать, реалізують свої вміння і таланти, намагаються бути корисними українській спільноті, бо вважають, що ми, українці, мусимо триматися разом і допомагати одне одному.

Інша студентка з України Дарія Гелих, попри різноманітні труднощі адаптації в Польщі та мовний бар'єр, вирішила разом зі своєю колегою з напрямку «журналістика» робити подкасти під назвою «Що край, то обичай», які популяризують Україну, її культуру, особливості освіти тощо.

Як бачимо, українські студенти не живуть безтурботним молодіжним життям. Тут, на чужині, їм доводиться складати свої життєві екзамени. У Щецинському університеті минулого року навчалося 250 студентів з України, а цього року на всіх напрямках – вже близько 500. Це досить вагома частка у загальному обсязі і кількісно чи не найбільша серед представництва іноземців. І вони всі прагнуть внести свою лепту у соціокультурний простір Щеціна.

Українці вдячні Щецинському університету за підтримку і численні ініціативи щодо інтеграції, а NiUS Radio – за можливість поділитися своєю життєвою історією. Кожна така зустріч і розповідь є унікальною та особливою, бо розкриває внутрішній світ героя через ті складні обставини, в яких він опинився. І всі ці історії об'єднують одне – спільна тривога за долю України. А ті маленькі кроки та хороші ініціативи молодих людей не лише репрезентують нас як націю в Польщі, а також наближають нашу перемогу. ●

Юлія КАМІНСЬКА

Фото з Вікіпедії

Григорій Косинка – (не)розстріляне відродження

Українська культура, зокрема література, століттями боролася з росіянами, обстоючи сам факт свого існування. Початок ХХ століття в Україні ознаменований появою талановитих, самовідданих справі, гострих думкою і словом літераторів, які спричинили справжній тектонічний зсув у літературотворчому процесі. Це був розквіт української літературної мови, свіжої національної ідеї, орієнтованої не на росію, а на Європу. Будителями і носіями цієї ідеї були Микола Хвильовий, Валеріан Підмогильний, Антін Крушельницький, Григорій Косинка, Микола Зеров, Євген Плужник, Михайль Семенко та інші. Ціла епоха, ціле покоління – свідомо і цілеспрямовано страчене, але не втрачене. Радянська влада примітивно і цинічно розтоптувала, знищувала, навіть не припускаючи, що через довгі десятиліття світочі епохи відродяться у багатостраждальній Україні, як легендарний птах Фенікс відродився з попелу, щоб засвідчити силу світла над темрявою і силу життя над смертю.

Григорій Косинка (справжнє прізвище Стрілець Григорій Михайлович) народився 29 листопада 1899 року в селі Щербанівці Обухівського району на Київщині в селянській родині. Він і ще п'ятеро дітей росли у страшних злиднях. Хлопець рано навчився читати. Як не тяжко було, та батько віддав сина до школи. Малий Грицько вчився старанно, але змушений був працювати у панському господарстві, а згодом на цукроварні. Це зовсім несолодке дитинство залишило назавжди присмак гіркоти вже у дорослій свідомості митця, він до кінця жит-

тя любив простих людей і ненавидів заможних. І завжди неохоче згадував про те, як був маленьким. Велике бажання до науки та злидні спонукали п'ятнадцятирічного хлопця вирушити до Києва (пішки понад 50 км зі свого села Щербанівка). Там він працював на різних роботах. Стверджував, що випадок у його житті відігравав завжди велику роль, до того ж він вірив, що чиясь незрима рука керує добрими й злими вчинками. Тож спочатку він чистив черевики панам, а потім один із цих панів допоміг йому влаштуватися секретарем до земської управи. Григорій працював вдень, а ввечері відвідував так звані гімназійні курси.

Розквіт літературного таланту

1919 року, у свої двадцять, Григорій Стрілець обирає письменницький шлях – у газеті «Боротьба» друкують його перший нарис із дитинства «На буряки». Для роботи в літературі він свідомо відійшов від свого прізвища, бо ж для радянських цензорів воно асоціювалося з неадекватними більшовикам «січовими стрільцями». Тоді ж він бере собі псевдонім Косинка. Ось як пояснює свій вибір: «Для мене (косинці) це моє дитинство, моя мати, все, що залишається пам'яті на все життя... Називаючи себе так, я зближуюсь із людьми...» Косинці – наймирніша рослина-квітка, яку часто бачив у дитинстві на пагорбах рідного села. В одному з біографічних начерків Григорія Косинки читаємо: «Квітка ця мало відома, а вона така ніжна й красива, скромна і разом з тим велична». У періодичних виданнях з'являються його невеличкі нариси, ескізи, фейлетони: «Уривок з щоденника», «Малюнки життя», «З робітничого життя», «Лист з села», «Маленький фейлетон». Поступово молодий літератор набуває популярності, але матеріальне становище, на жаль, не покращується. Він їде до Кам'янець-Подільського, не знайшовши там роботи, повертається до Києва і стає студентом Київського інституту народної освіти. Вчиться два курси і через нестачу грошей кидає навчання, про що шкодуватиме до кінця життя. Долати і пережити життєві негаразди допомагає почуття гумору і позитивне налаштування до світу і людей.

Косинка стає членом товариства «Гроно», пізніше «Ланки». В автобіографічних матеріалах серед своїх учителів називав Ольгу Кобилянську, Степана Васильченка, Володимира Винниченка, а насамперед – Василя Стефаника.

У 1922 році виходить його перша збірка «На золотих богів» і вмить робить Косинку найчитабельнішим і найвідомішим письменником свого часу. Він починає отримувати листи від перших шанувальників, стає вхожим до мистецьких кіл. Виступає на різних літературних вечорах. «До запаморочення люблю нашу рідну мову», – повторюватиме письменник і за цю любов поплатиться. Протягом 1929-1931 років Григорій Косинка працював редактором сценарного відділу Київської кінофабрики. Пізніше була праця на Харківській фабриці кінохроніки (редактор мови), редакторська й дикторська робота в Харківському й Київському радіокомітеті. 1923 року в журналі «Нова Україна» (що видавався у Берліні) опублікували його новелу «Анархісти». Ця публікація стала незворотною точкою у кар'єрі письменника. Вона набула гучного розголосу, і Косинку звинуватили у небезпечних зв'язках, які не повинен мати радянський митець. Пере-

буваючи у розквіті сил і таланту, Григорій і не підозрював, чим для нього це обернеться.

Цензура, цькування, цинічний вирок

«Цькування, мислю я, повинно мати якісь межі, а виходить, що ні, що я помиляюсь. Все-таки я держусь. Не втрачаю ґрунту під ногами, хоч його давно вже можна було б загубити, будши на моєму місці», – написав Косинка у квітні 1932 року. Нову книгу «Новели дезертира», написану 1924-го, не пропустили до друку. Це викликало занепокоєння не лише автора, а й інших письменників – Миколи Хвильового та Миколи Зерова. Проза Григорія Косинки має автобіографічне підґрунтя, а провідною темою стало життя села. Його новели – це вихоплені невеличкі епізоди з життя села. Яскраві, промовисті, вагомі. Письменник уміє так будувати розповідь, що не тільки зримо бачиш, а й чуєш все, що відбувається довкола. Тут все живе, дихає, хвилюється, печалиться, радіє. Він – автор збірок новел «На золотих богів», «Заквітчений сон», «За ворітьми», «Мати», «Політика», «Серце». Косинку вважали найкращим українським прозаїком першої половини двадцятих років – поруч із Хвильовим і Підмогильним. Микола Хвильовий називав його «одним із наших найкращих майстрів слова». Максим Рильський зауважував: «Косинчині оповідання мають велике пізнавальне значення. Але й інше: вони мають безперечну естетичну цінність, вони гарячі й трепетні, як те життя, по свіжих слідах якого вони писалися».

Напередодні нового, 1924 року, Косинка познайомився з Тамарою Мороз. Кохання увійшло навіки у їхні серця, вони побралися восени того ж року. У майбутньому, після вбивства Косинки, вірна дружина присвятить все життя відновленню його чесного імені та пам'яті. Подружжя оселилося в орендованих двох кімнатах у приміщенні біля Софійського собору. В їхньому домі на Володимирській вулиці часто збиралась тогочасна інтелігенція, Косинка читав свої «свіжі» твори всім охочим слухачам. Цензура все менше і менше давала йому можливість друкуватись, та й за маленькі новели він отримував маленькі гонорари. Радянська критика звинуватила Косинку у сповідуванні «куркульської ідеології» та «націоналізмі». У Харкові життя інтелігенції в ті часи вважалося безпечнішим, ніж у Києві, тож у 1932 році Григорій разом із молодою дружиною Тамарою перебрався до її батьків у Харків. Аби заробити

грошей, Косинка починає працювати диктором Українського радіо. Він мав чітку дикцію і зичний голос, його виступи на радіо користувались не меншою популярністю, ніж виступи наживо. Про артистизм декламації Григорія Михайловича казали: «Послухаєш Косинку – як у театрі побуваєш». Роботу на радіо Григорій Михайлович поєднував із письменницькою працею.

4 листопада 1934 року, суботнього вечора Григорій разом із дружиною був вдома. Тамара готувалася до захисту диплома й просила чоловіка перевірити вступ, який вона написала. Та Косинка вирішив, що вже пізно й треба відпочити, щоби на свіжу голову, завтра, все подивитися. Його словами того вечора були: «Все в наших руках, ти згодна?» Та завтра вже не настало... Вночі за ним прийшли й заарештували. Особисті речі – щоденники, світлини, твори – конфіскували. Письменнику ледве виповнилося тридцять п'ять... Писав дружині щемливі рядки із тюрми, ще маючи дозвіл на листування і передчуваючи скору загибель: «Пробач, що так багато горя приніс тобі за короткий вік. Прости, дорога дружино, а простивши – прощай. Не тужи, кажу, сльозами горя не залити. Побажаю тобі здоров'я. Побачення не проси, не треба!»

15 грудня 1934 року Григорію Косинці зачитали вирок, у якому значилося, що його засуджено до найвищої міри покарання – розстрілу. З гордо піднятою головою вислухав письменник вирок. Обвинувачення були такою ж фікцією, як і сама радянська влада. Того ж дня в підвалах Жовтневого палацу вирок було виконано. Письменника реабілітовано 19 жовтня 1957 року посмертно з не менш цинічним формулюванням: «...приговор Военной коллегии Верховного суда СССР от 13-14 декабря 1934 года в отношении... Косинки Григория Михайловича... по вновь открывшимся обстоятельствам отменить и дело... прекратить за отсутствием состава преступления».

Вперше велелюдне і фахове вшанування Григорія Косинки відбулося в Київському будинку художника тільки 1989 року, тобто через більш як пів століття після розстрілу. Дружина Григорія Косинки Тамара Мороз-Стрілець, письменниця і літературознавчиня, дожила до Незалежності України й померла 1994 року.

У 2001 році в Україні заснували літературну премію імені Григорія Косинки для відзначення найкращих письменників Київщини. ●

ОГОЛОШЕННЯ

Ціна 1 примірника – **35,00** злотих; з висилкою – **45,00** злотих.

Замовлення просимо надсилати на адресу ТОВ «Тирса»:

TYRSA Sp. z o.o.

ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa

email: **tyrsa@hot.pl**

тел. **+48 [22] 679 95 47**

або вплачуючи рівновартість кількості замовлених примірників на банківський рахунок:

TYRSA Sp. z o.o., Warszawa, Nr 95 1160 2202 0000 0000 3170 4029

чи поштовим переказом, з позначенням, скільки примірників замовляється.

Павло ЛОЗА

Фото з фейсбук-сторінки Фондації «Новиця»

Лемківські колядки на Різдво

Перед Різдвом вийшла друком антологія «Народні колядки і щедрівки з Лемківщини», яку підготувала лінгвістка й фольклористка докторка Вікторія Гойсак з Ягеллонського університету. Ці колядки українка, яка живе в Маластові, збирала двадцять років.

На 402 сторінках видання – тексти колядок із нотами, а також описи різдвяних традицій.

– Загалом я збрала понад п'ятсот текстів колядок із Лемківщини. До антології увійшло навіть менше половини зібраного матеріалу. Вибирала ті, котрі були мало або взагалі невідомі, і, якщо вони вже були десь опубліковані, вказувала джерело, – розповідає докторка Вікторія Гойсак, дисертацію якої присвячено святам, представленим у текстах колядок із Лемківщини.

Науковиця збирала пісні під час польових досліджень, а також із рукописів та статей періодичних видань, серед яких є навіть датовані початком XIX століття. Антологія охоплює тексти та мелодії колядок лемків Польщі, Словаччини та Закарпаття України.

– З новіших видань, уже повоєнних, – це матеріали, які друкувалися, наприклад, у «Нашому слові», – розповідає авторка антології.

Тексти різдвяних пісень, що увійшли до видання, поділено за темами та впорядковано за категоріями, музичними жанрами тощо.

Колядки доповнено історіями про Різдво, зібраними під час польових досліджень, дуже широкими науковими коментарями щодо символіки пісень, словником діалектних слів тощо.

До видання також увійшли тексти віншувань, окремі різдвяні звичаї з описом сіл, з яких вони походять. Антологія містить також три повні сценарії автентичних вертепів із Лемківщини.

– Сценарії вертепів я отримала від мешканців Лемківщини, які перед II Світовою війною ходили та колядували по селах. Ідеться про сценарії з Перунки біля Криниці, Ждині та села Граб біля Дуклі в центральній Лемківщині, – розповідає авторка видання.

Готуючи антологію, Вікторія Гойсак поставила собі за мету ознайомити читача з фольклорною традицією свят на Лемківщині, але також, якщо вдасться, відродити ці традиції. Частина колядок, записаних жителями Маластова, повернулася до обігу. Сьогодні дві колядки, які українка записала під час своїх досліджень, співають, зокрема, гурти «Крайка» з Перемишля та «Відимо» з Сянока.

– Мені приємно, що гурти грають ці колядки у власних обробках, – каже дослідниця, яка готувала видання з думкою про те, аби пісні не зникли.

– З одного боку, це наукова робота. З іншого – це видання адресовано людям, щоб могли співати ці пісні та зберегти їх, – додає авторка.

Деякі твори увійшли до репертуару дитячого гурту «Лемківський перстеник» з Гладішева, яким керує Вікторія Гойсак. Це пісні, котрі співають перед Різдвом, під час Великого посту, вечорниць.

Діти з керівницею підготували окрему програму вечорниць, протягом якої можна почути старовинні пісні. У сценарії своїх вертепів «Лемківський перстеник» також використовує деякі колядки, розміщені в антології.

У середині грудня в Інституті східнослов'янської філології Ягеллонського університету в Кракові відбулася перша презентація книги «Народні колядки і щедрівки з Лемківщини». Ширшій аудиторії видання було представлено 30 грудня в Новиці, в осередку Фондації «Новиця». У межах авторського вечора з Вікторією Гойсак відбувся концерт колядок хору «Благовіст» із Криниці-Здруй, було представлено традиційний вертеп. Учасників запросили й до спільного колядування.

Ще одна нагода ознайомитися, а також придбати антологію з'явиться в останні вихідні січня в Горлицях під час авторської зустрічі в Культурному центрі Богдана-Ігоря Антонича. Точну дату зустрічі можна знайти на фейсбук-сторінці «антоничівки» (Centrum Kultury im. B. I. Antonycza – Центр культури ім. Б. І. Антонича).

Видання теж можна придбати через Лемківський освітній фонд імені Івана Криницького, видавця антології (lemkoeducationfound.is-great.org). Контакт: wszlanta@poczta.onet.pl. ●

Юрій Винничук, «Алмази з Танжера». Харків: Фабула, 2023. – 272 с.

Дарина ПОПІЛЬ

Джеймс Бонд по-львівськи

«Алмази з Танжера» – це новий детективно-пригодницький роман Юрія Винничука з серії книг про львівського нічного репортера Марка Криловича. Про давніші карколомні перипетії довкола харизматичного журналіста ми писали раніше на шпальтах «Нашого слова».

Уже в попередній книзі «Агент Лилик» відомий нічний репортер зі Львова Марко Крилович перевтілюється у працівника НКВС – агента Лилика. Це прізвище, як і особистість, Марко отримав від свого попередника, котрий загадковим чином на якомусь із небезпечних завдань пропав.

Якщо ви не читали інших романів про любителя небезпечних пригод, спокусника красивих жінок та скандального львівського журналіста Марка Криловича, то нагадаємо дещо з його біографії.

Марко Крилович – львівський газетяр, вперше можемо з ним познайомитись у романі «Нічний репортер» (рецензію на книжку можна прочитати у №48 від 1 грудня 2019 року). На фоні – Львів 1939 року. Крилович – журналіст, але має таку натуру, що постійно втягується у різноманітні авантюри, де нерідко персонажі далекі від добропорядних жителів міста. Марко, що завдяки своїй харизмі має завжди багато друзів та знайомих, наприклад, львівського комісара, часто виконує роль неофіційного детектива, котрий має розгадати заплутані справи. У кожній з наступних книг Криловичу попадається якась вельми екстравагантна таємниця або загадка, довкола якої блукає немало цікавих постатей. Нерідко нічному репортеру треба бути подвійним, а то й потрійним «агентом», не лише задля успіху справи чи її розгадки, а часто, щоб і вберегти своє життя. Наш герой весь час ходить по лезу ножа та балансує поміж різними небезпечними угрупованнями та прошарками суспільства. У «Віллі Деккера», окрім низки шпигунських пристрасей, Крилович теж допомагав ловити серійного маніяка, що вбивав чарівних панянок. Те, що це діло увінчалось успіхом, дуже допомогло нічному репортеру

у майбутньому. А саме у Львові, в який прийшли совіти і почали встановлювати свої правила та закони.

Тож у книгах «Агент Лилик» і «Алмази з Танжера» ми спостерігаємо не лише за різкою зміною у житті головного героя. Але й бачимо, як міняється Львів, як втрачає свої довоєнні барви та принади, а також сіріє та бідніє разом з новою владою. Маркові доводиться достосовуватись і виконувати відведену йому роль успішного агента НКВС. Усім нутром він бунтує проти нової системи, а проте розуміє, що в його інтересах підігравати керівництву, а самому потрохи далі займатись своїми справами. Марко всілякими способами використовує переваги, які надає йому «посвідчення» та приналежність до НКВС, і водночас намагається зберегти крихти життя, до якого він звик. А мова саме йде про поведінку богомного донжуана, який живе у своє задоволення та постійно перебуває у вирі інтриг та подій. Звісно, Крилович ні на секунду не перестає усвідомлювати, хто друг, а хто ворог. І ніяких позитивних ілюзій щодо нової влади не плікає. Виконуючи завдання, які йому доручають, комбінує так, щоб паралельно вирішувати ті справи, які для нього самого є важливими.

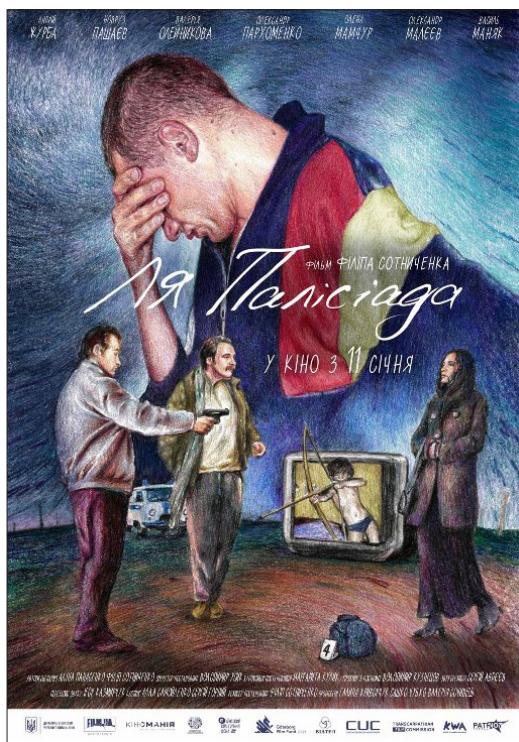
В «Алмазах з Танжера» Крилович не раз задумується над тим, щоб втекти з посмутнілого Львова до Німеччини. Все-таки не робить цього, але допомагає реалізувати такий задум своїм друзям. Попри різку зміну усього довкола Марка, стабільною залишається його слабкість до жінок і їхня безвідмовність йому. У цьому питанні він, безперечно, задніх не пасе, попри постійні небезпеки, що на нього чигають. Керівництво НКВС все ще не довіряє новоспеченому агенту Лилику. Вже неодноразово їм на думку спадає, що Марко водить їх за ніс, і це викликає в них бажання його приборкати. Але Криловичу, як тому Джеймсові Бонду, щоразу вдається уникнути смерті, навіть коли вона вже просто дихає йому у спину та навіть гладить по руці.

На відміну від попередніх романів про нічного репортера, дії врешті виходять поза межі Галичини. Щоправда аж з 197-ї сторінки (загалом сторінок в книзі 272), ну але все ж...

Власне, у цій фактично одній четвертій книги події починають йти трохи як в прискореному темпі, всі кольори згущуються, і аж тоді врешті назва «Алмази з Танжера» виправдовує себе повноцінно. Адже до цього всі події, персонажі, затії наче кружляли довкола цих загадкових алмазів, спалахували різноманітними зачіпками, але не палали продовженням.

Як і в попередніх романах, Крилович на своєму шляху зустрічає дуже різних людей. Більшість із них, як і він сам, якимось чином намагаються вижити поміж нестабільністю та хаосом, що панують у світі. Багато працюють під прикриттям, видають себе не за тих, ким є насправді. Марко і сам не без задоволення бере участь у цих шпигунських пристрасях, і хоч довкола нього персонажі помирають безперестанку, але йому і цього разу вдається вціліти.

Цілком ймовірно, що Юрій Винничук не планує поки прощатися зі своїм нічним репортером. Адже фінал у романі «Алмази з Танжера» такий, що дає Маркові Криловичу можливість вигулькнути ще десь, не обов'язково у Львові, і продовжувати свої пригоди. Просто наступного разу, можливо, він буде вже не Марком Криловичем і не агентом Лиликом, а кимось зовсім іншим. ●

«Ля Палісіада» – пострадянський нуар. Режисер: Філіп Сотниченко, сценарист: Філіп Сотниченко за участі Аліни Панащенко. В ролях: Андрій Журба, Новруз Пашаєв (Хікмет), Валерія Олейникова, Олександр Пархоменко, Олена Медведєва-Мамчур, Данило Бондарев, Олександр Малєєв, Василь Маняк, Сана Шахмурадова-Танська, Ярема Малащук. Виробництво: Україна, 2023, Тривалість: 100 хв.

Марина ОДНОРОГ

Пострадянський нуар, який зрозуміють не всі

«Ля Палісіада» – повнометражний дебют Філіпа Сотниченка, знятий у жанрі пострадянського нуару. Історія розгортається в Україні в 1996 році, за кілька місяців до підписання протоколу №6 Європейської конвенції з прав людини, що передбачав відмову від смертної кари. За 5 місяців до мораторію на смертну кару двоє старих друзів, детектив міліції та судовий психіатр, розслідують убивство свого колеги міліціонера. Якщо уважно дивитись фільм, то можна зрозуміти, що вони обидва були закохані у вдову загиблого. Але стрічка не про любов, у канві чітко прослідковується тема роботи правоохоронних органів та беззаконність судових експериментів над підозрюваними.

Здається, хаос в правоохоронній системі також зчитується в хаосі побудови сюжету самої стрічки. Перші декілька хвилин взагалі не розумієш, що відбувається – ніби дивишся записи декількох різних історій на старій касеті. Художники, виставка, міліція, сімейні посиденьки зі старим сервізом, різниця поглядів, слідчі експерименти – виникає відразу питання: про що взагалі ця стрічка? Події в фільмі відбуваються не в хронологічній послідовності, тому, якщо декілька разів відволіклись від перегляду, можна просто

загубитися у вирі персонажів, подій та елементів сюжету. Виникає питання про пару художників: до чого вони, де далі губляться в канві фільму? Вже згодом, аналізуючи всі моменти, розумієш, що всі герої пов'язані: хтось комусь бойфренд, хтось батько, хтось друг, дружина, кохання, мати, кат. Але історія будується не стільки навколо персонажів, скільки навколо основної теми та внутрішніх переживань, а герої лише монотонно розслідують вбивство та свої життєві вибори.

Довгі кадри та довгі паузи дуже вирізняють фільм серед тих, які вже були зняті за часів незалежності, та тих, які зняті про перші роки незалежності. Режисер ніби постійно зупиняє глядача, переносить в інші події та змушує самому зробити паузу для осмислення: а що це було і для чого? Стан хиткої невідомості та суцільного хаосу, властивий першим рокам в Україні після отримання незалежності, чітко зчитується у стрічці як у діалогах героїв, так і у зйомці. Хитка невідомість у їхніх станах та виборах, адже один з головних героїв – судовий психіатр – має сумніви, чи на правильному він шляху і наскільки залежний від системи. По суті, він один з тих, хто може забрати життя у невинної/винної людини, адже нагадує – події в стрічці відбуваються за 5 місяців до скасування смертної кари в Україні.

Цікавими у «Ля Палісіаді» є повтори. Два вбивства, два слідчі експерименти, дві лінії стосунків, двічі застигається ліжко та двічі герої сидять за одним столом. Змінюються тільки герої та їхні вчинки. Так, на початку стрічки лягати на подушки не можна було (згадуємо наше славетне – «це на свято», «це для краси», «це для гостей»), а в одній з фінальних сцен герой спить на цій подушці. Двічі проводяться затримання бандитів і двічі ми чуємо пісню «Вівці, мої вівці», двічі в кадрі з'являється мати засудженого. І схоже, два персонажі дійсно мають проблеми з психікою, але це режисер залишає на розсуд глядачів.

Загалом Сотниченко багато в чому залишає моменти «на подумати» і не ідеалізує чи демонізує жодного героя стрічки. Ми остаточно не знаємо, хто злочинець, скільки фальсифікацій відбулось, хто хороший батько чи хороший хлопець, що сказав єдиний свідок вбивства, як взагалі складаються долі головних героїв – ми бачимо лише систему та її роботу, бачимо елементи цієї системи, які живуть життя від «підняти голову» до нового «підняти голову і дивитись в камеру», систему, де куртка може ідентифікувати тебе як вбивцю, а зробити вбивцею завжди можна того, хто зручніший. Того, хто слабший, за ким не стоять сильні. Систему, яка видає фальшиві дипломи та фальшиві діагнози.

«Ля Палісіада» – це однозначно фестивальне кіно, яке варто дивитись не під попкорн, а бажано ще потім мати можливість рефлексувати з іншими. Спочатку виникає питання: навіщо я взагалі це дивилась і навіщо нам такий фільм зараз? Відчувається якесь обурення і відчуття, що частину фільму спеціально не показали, аби змусити глядачів страждати, окутує такою липкою темрявою від перегляду. Але потім з'являються зовсім інші відчуття і враження. Саме через повне нерозуміння фільму на початку відкривається багато сенсів і внутрішніх питань згодом. А що було б, якщо б смертна кара досі існувала? Чи система правосуддя змінилася за ці роки, чи ми досі, як оператор у фільмі з руками, що трясуться, спостерігаємо за цими прогалинами? І чи дійсно для когось життя людини – це лише калюжа крові, яку змивають в каналізацію? ●

Передплата «Нашого слова» на 2024 рік

ПОЛЬЩА

Кількість примірників	Ціна одного примірника в передплаті	Квартал	Пів року	Рік
ЗВИЧАЙНА ПОШТА (PRZESYŁKA EKONOMICZNA)				
1 примірник	5,00 зл + поштові оплати	115,00 зл	230,00 зл	460,00 зл
3 примірники і більше (ціна одного примірника)	5,00 зл без поштових оплат	65,00 зл	130,00 зл	260,00 зл
АВІАПОШТА (PRZESYŁKA PRIORYTETOWA)				
1 примірник	5,00 зл + поштові оплати	127,00 зл	254,00 зл	508,00 зл
10 примірників і більше (ціна одного примірника)	5,00 зл без поштових оплат	65,00 зл	130,00 зл	260,00 зл

ЄВРОПА + УКРАЇНА

Пів року	Рік
АВІАПОШТА	
410,00 зл	820,00 зл
95,00 євро	190,00 євро

КАНАДА

Пів року	Рік
АВІАПОШТА	
435,00 зл	870,00 зл
150,00 дол КАНАД.	300,00 дол КАНАД.

США

Пів року	Рік
АВІАПОШТА	
435,00 зл	870,00 зл
115,00 дол США	230,00 дол США

Дорогі наші Батьки Галино та Мирославе Гарасими!

Вітаємо Вас з 35-ю річницею сімейного життя. Хочемо побажати ще багато-багато років жити душа в душу, ще довго-довго служити прикладом вірності любові та взаєморозуміння.

Діти Орест, Оля, Данило з онуками

Карнавальний бал «Допомагаємо Україні»

Кентшинський гурток ОУП запрошує на благодійний карнавальний бал, який відбудеться в суботу, **3 лютого**, о **19:00** у спортивному залі в Кентшині – вул. Казимира Великого 12А, (Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Kętrzynie, ul. Kazimierza 12A).

До танцю гратиме ансамбль «The Ukrainian Folk».
Інформація та бронювання місць за телефонами:
693 200 741, 603 526 236

Наше Слово

Adres: Redakcja "Nasze Słowo", ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa, tel.: **biuro redakcji** – tel./fax 22 677-88-10, +48 510-162-854, redaktor naczelny – 22 677-88-11, sekretarz redakcji – 22 677-84-46, redakcja – 22 677-84-45. **E-mail:** redakcja@nasze-slowo.pl, prenumerata@nasze-slowo.pl, ogloszenia@nasze-slowo.pl Internet: www.nasze-slowo.pl **Kolegium Redakcyjne:** Piotr Tyma, Paweł Łoza, Tetiana Daniuczenko, Anastazja Krawczuk. **Zespół redakcyjny:** zastępca redaktora naczelnego – Paweł Łoza, sekretarz – Tetiana Daniuczenko, **redaktorzy** – Igor Szczerba (Warszawa), Anna Winnicka (Koszalin), Grzegorz Spodarek (Kętrzyn), Katarzyna Komar-Macyńska (Przemyśl), redaktor stylistyczny – Anna Russu, redaktor techniczny – Olga Michaluk, **biuro redakcji** – Katarzyna Stepan. **Współpracownicy:** Anastazja Krawczuk (Warszawa), Stefan Migus (Olsztyn), Piotr Andrusieczko (Kijów), Ludmiła Łabowicz (Białystok), Olena Humeniuk (Kijów), Adam Wiewiórka (Legnica), Daryna Popil (Warszawa), Władysław Graban (Krynica Zdrój), Piotr Wirchniański (Gładyszów). **Wydawca:** Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7 03-614 Warszawa, tel.: 22 679-96-77 (sekretariat), E-mail: sekretariat@ukraincy.org.pl, biuro@ukraincy.org.pl Internet: http://ukraincy.org.pl **Fotoskład:** Redakcja „Nasze Słowo” **Druk:** Drukarnia „Efekt”. Nakład 2100 egz. Pismo dofinansowano ze środków budżetu państwa Związku Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa.

Konto bankowe dla wpłat w PLN: 47 1160 2202 0000 0000 5515 6292

Konto bankowe dla wpłat w EURO, CAD: IBAN: PL47 1160 2202 0000 0000 5515 6292 BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa,

Konto bankowe dla wpłat tylko w USD: IBAN: PL20 1160 2202 0000 0000 5515 6196 BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa.

Poglądy autorów publikacji nie zawsze są zbieżne z poglądami redakcji. Za wiarygodność faktów odpowiadają autorzy. Redakcja nie zwraca tekstów nie zamówionych oraz zastrzega sobie prawo ich redagowania, skracania i zmiany tytułów. Koresponduje z czytelnikami tylko na łamach tygodnika. Rozpowszechnianie materiałów z „Naszego Słowa” wyłącznie za zgodą redakcji. Za treść ogłoszeń i reklam redakcja nie ponosi odpowiedzialności.

„Nasze Słowo” dostępne jest w oddziałach Poczty Polskiej, w wybranych EMPIK-ach oraz w wydaniu internetowym www.eprasa.pl/news/nasze-slowo.

Publikacje wyrażają jedynie poglądy autora/ów i nie mogą być utożsamiane z oficjalnym stanowiskiem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji. Statki wyrażają точку zору авторів і не можуть уособлювати офіційну позицію Міністра внутрішніх справ та адміністрації.

Яка ж це зірка сяє на Сході

Виставка різдвяних зізд українських
КОЛЯДНИКІВ

10.12.2023 - 4.02.2024

Pałac Krzysztofora
Rynek Główny 35
Kraków

Звіздарство - відродження традиції.
Юлія Гризлюк і Михайло Швець

Związek
Ukraińców
w Polsce
Koto w Krakowie

WSMiPUJ

UCZYMY
ROZUMIEĆ
ŚWIAT

Muzeum Krakowa